

חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות, תשכ"ב-1962¹

פרק ראשון : כשרות משפטית

- 1. כשרות לזכויות ולחובות**
כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו.
- 2. כשרות לפעולות משפטיות**
כל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק דין של בית משפט.
- 3. קטינות ובגירות**
אדם שלא מלאו לו 18 שנה הוא קטין; אדם שמלאו לו 18 שנה הוא בגיר.
- 4. פעולות של קטין**
פעולה משפטית של קטין טעונה הסכמת נציגו; ההסכמה יכולה להינתן מראש או למפרע לפעולה מסויימת או לסוג מסויים של פעולות. יכול נציגו של קטין לבטל הסכמתו לפעולה כל עוד לא נעשתה הפעולה.
- 5. ביטול פעילות של קטין**
פעולה משפטית של קטין שנעשתה שלא בהסכמת נציגו ניתנת לביטול –
(1) על ידי נציגו, ואם אין לקטין נציג - על ידי היועץ המשפטי לממשלה, תוך חודש ימים לאחר שנודע להם על הפעולה;
(2) אם לא נודע לנציג או ליועץ המשפטי לממשלה על הפעילה - על ידי הקטין, תוך חודש ימים לאחר שהיה לבגיר.
- 6. סייג לביטול פעולות**
פעולה משפטית של קטין שדרכם של קטינים בגילו לעשות כמוה, וכן פעולה משפטית בין קטין לבין אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהוא קטין, אינה ניתנת לביטול כאמור בסעיף 5, אף שנעשתה שלא בהסכמת נציגו, אלא אם היה בה משום נזק של ממש לקטין או לרכושו.
- א.6. פעולות בטלות [תיקון: תשל"ג]**
פעולה משפטית של קטין שהיא רכישת נכס באשראי או במקח-אגב-שכירות, שכירות נכס או קבלת שכירות באשראי, אין לה תוקף, על אף האמור בסעיפים 5 ו-6, כל עוד לא באה עליה הסכמת נציגו; לענין סעיף זה, "אשראי" - לרבות תשלום בשיעורים.
- 7. פעולות טעונות אישור בית המשפט**
פעולה משפטית של קטין טעונה אישור בית המשפט אם היתה טעונה אישור כזה אילו נעשתה בידי נציגו; ואין תוקף לפעולה כל עוד לא בא עליה אישור בית המשפט.

8. הכרזת פסלות

אדם שמחמת מחלת נפש או ליקוי בשכלו אינו מסוגל לדאוג לעיניו, רשאי בית המשפט, לבקשת בן-זוגו או קרובו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, ולאחר ששמע את האדם או נציגו, להכריזו פסול-דין.

9. פעולות של פסול-דין

על פעולה משפטית של מי שהוכרז פסול-דין יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 4 עד 7.

10. ביטול ההכרזה

אדם שהוכרז פסול-דין, רשאי בית המשפט, לבקשתו, לבקשת בן-זוגו או קרובו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, ולאחר ששמע את פסול-הדין, לבטל את הכרזת הפסלות אם מצא שההכרזה לא היתה מוצדקת או שהתנאים להכרזה חדלו להתקיים.

11. חישוב גיל

כל מקום שמדובר בו, בניב כל שהוא, באדם בגיל פלוני, ייחשב גילו מתחילת היום בו הוא נולד, והוא כשאין כוונה אחרת מפורשת או משתמעת; יום מתחיל עם שקיעת החמה של היום שלפניו ונגמר עם שקיעת החמה של אותו יום.

12. חזקת תאריך הלידה

ידועה שנת לידתו של אדם ולא ידוע יום לידתו, חזקה שנולד באחד בניסן של אותה שנה; ידוע חודש לידתו של אדם ולא ידוע יום לידתו, חזקה שנולד ביום החמישה עשר של אותו חודש.

13. שמירת דינים

הוראות פרק זה אינן חלות על כשרותו של אדם לפעולות הקובעות או משנות את מעמדו האישי, ואינן גורעות מכל דין הקובע לענין פלוני גיל כשרות או תוצאות של שלילת כשרות או הגבלתה או הקובע תוצאות של הצהרת מוות.

13א המרת דתו של קטין [תיקון: תשכ"ה, תשמ"א, תשנ"ו]

(א) לא תומר דתו של קטין אלא אם שני הוריו נתנו מראש הסכמתם בכתב או שבית המשפט, לפי בקשת אחד ההורים או לפי בקשת אפוטרופסו של הקטין, אישר מראש את המרת הדת.

(ב) מלאו לקטין 10 שנים, לא תומר דתו אלא אם, נוסף על הסכמת הוריו או אישור בית המשפט לפי סעיף קטן (א), נתן גם הוא מראש הסכמתו בכתב.

(ג) לא תומר דתו של קטין אלא בדת של הוריו או של אחד מהוריו או של אדם שהקטין היה סמוך על שלחנו, מתוך כוונה לאמצו, בששת החודשים שקדמו להגשת הבקשה להמרת הדת, ובתנאי שבית המשפט שוכנע כי ההמרה דרושה לשם אימוצו של הקטין בידי אותו אדם לפי חוק אימוץ ילדים התשמ"א-1981.

(ד) המרת דתו של קטין בניגוד להוראות סעיף זה - אין לה תוקף משפטי.

פרק שני : הורים וילדיהם הקטינים

14. מעמד ההורים

ההורים הם האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים.

15. תפקידי ההורים

אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם; וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו, והסמכות לייצגו.

16. חובת ציות הקטין

הקטין חייב, תוך כיבוד אב ואם, לציית להוריו בכל ענין הנתון לאפוטרופסותם.

17. קנה מידה לחובת ההורים

באפוטרופסותם לקטין חייבים ההורים לנהוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות הענין.

18. שיתוף בין ההורים

בכל ענין הנתון לאפוטרופסותם חייבים שני ההורים לפעול תוך הסכמה; הסכמתו של אחד מהם לפעולתו של רעהו יכולה להינתן מראש או למפרע, בפירוש או מכללא, לענין מסויים או באופן כללי; וחזקה על הורה שהסכים לפעולת רעהו כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר. בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מההורים לפעול על דעת עצמו.

19. הכרעת בית המשפט

לא באו ההורים לידי הסכמה ביניהם בענין הנוגע לרכוש הקטין, רשאי כל אחד מהם לפנות לבית המשפט והוא יכריע בדבר. לא באו ההורים לידי הסכמה ביניהם בענין אחר הנתון לאפוטרופסותם, רשאים הם יחד לפנות לבית המשפט, ובית המשפט, אם לא עלה בידו להביאם לידי הסכמה ואם ראה שיש מקום להכריע בדבר, יכריע הוא בעצמו או יטיל את ההכרעה על מי שימצא לנכון.

20. פעולות טעונות אישור בית המשפט

ואלה הפעולות שבהן אין ההורים מוסמכים לייצג את הקטין בלי שבית המשפט אישרן מראש:
(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, או של דירה;

(2) פעולה שתקפה תלוי ברישום בפנקס המתנהל על פי חוק;

(3) נתינת מתנות, זולת מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין;

(4) נתינת ערבות;

(5) פעולה משפטית בין הקטין לבין הוריו או קרובי הוריו, זולת קבלת מתנות הניתנות לקטין.

- 21. הגנת צד שלישי**
פעולה של הורים הטעונה אישור לפי סעיף 5 (20) תהא בת-תוקף אף באין אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה אישור.
- 22. אחריות ההורים**
ההורים לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין תוך מילוי תפקידי אפוטרופסותם, אלא אם פעלו שלא בתום לב או לא נתכוונו לטובת הקטין; הם לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לרכושו של הקטין תוך מילוי תפקידי אפוטרופסותם, אם פעלו בתום לב ונתכוונו לטובת הקטין.
- 23. הכנסות הקטין ונכסיו**
קטין הסמוך על שולחן הוריו ויש לו הכנסות מעבודתו או מכל מקור אחר, הכנסותיו ישמשו, במידה נאותה לפי הנהוג בנסיבות דומות, לקיום משק הבית המשפחתי ולסיפוק צרכי הקטין עצמו; אולם נכסיו של הקטין לא ישמשו למטרות אלה, אלא במידה שבית המשפט אישר שההורים אינם יכולים לקיים את משק הבית המשפחתי ולספק צרכי הקטין.
- 24. הסכם בין הורים החיים בנפרד [תיקון: תשס"ה]**
היו הורי הקטין חיים בנפרד - בין שנישואיהם אוינו, הותרו או הופקעו בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו- רשאים הם להסכים ביניהם על מי מהם תהיה האפוטרופסות לקטין, כולה או מקצתה, מי מהם יחזיק בקטין, ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו במגע; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט, והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין ומשאור, דינו - לכל ענין זולת ערעור - כדין החלטת בית המשפט.
- 25. קביעת בית המשפט באין הסכם בין ההורים**
לא באו ההורים לידי הסכם כאמור בסעיף 24, או שבאו לידי הסכם אך ההסכם לא בוצע, רשאי בית המשפט לקבוע את הענינים האמורים בסעיף 24 כפי שייראה לו לטובת הקטין, ובלבד שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת.
- 26. הורה שאינו מסוגל למלא חובתו**
הורה שאינו מסוגל למלא חובותיו לפי פרק זה בנוגע לרכושו של ילדו הקטין, או מזניח חובות אלה, או שנשקפת ממנו סכנה לרכושו של הקטין, רשאי בית המשפט להורות שיחולו עליו, בשינויים המחוייבים, ההוראות החלות על אפוטרופסות לפי הסעיפים 50, 44 עד 58, 54 ו-59, כולן או מקצתן.
- 27. שלילת האפוטרופסות או הגבלתה [תיקון: תשמ"ג]**
הורה של קטין שבית משפט שלום נקט כלפיו בדרך האמורה בסעיף 3 (3) או (4) לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960², רשאי בית המשפט לשלול ממנו את אפוטרופסותו על הקטין או להגבילה. הוא הדין אם הוכח להנחת דעתו של בית המשפט כי נתמלאו התנאים שבהם היה בית משפט שלום נוקט כלפי ההורה בדרך האמורה.

28. אפוטרופוס בנוסף על הורה [תיקון: תשמ"ג]

מת אחד ההורים, תהא האפוטרופוסות על הקטין להורה השני; ואולם רשאי בית המשפט, בנוסף על אותו הורה, למנות לקטין אפוטרופוס באופן כללי או לענינים שיקבע בית המשפט; והוא הדין אם אחד ההורים הוכרז פסול-דין, או שאינו מסוגל למלא חובותיו לפי פרק זה או שבית המשפט קבע, בהחלטה מנומקת, כי ההורה נמנע, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיו האמורות, כולן או מקצתן, או שהאפוטרופוסות לקטין נשללה ממנו על ידי בית המשפט, וכן אם אחד ההורים אינו ידוע, או שלא היה נשוי להורה השני ולא הכיר בקטין כבילדו.

28א. זכותם של הורים שכולים [תיקון: תשל"ו]

מת אחד ההורים של קטין, רשאי בית המשפט לתת הוראות בענין המגע בין הורי המת לבין הקטין.

29. הורה שאפוטרופוסותו הוגבלה

הוגבלה אפוטרופוסותו של אחד ההורים, רשאי בית המשפט, בנוסף על ההורים, למנות לקטין אפוטרופוס לענינים שיקבע.

30. סייגים לסעיפים 28, 29

לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס בנוסף על הורה, אלא אם ראה סיבה מיוחדת לכך לטובת הקטין ולאחר שניתנה הזדמנות להורה להשמיע טענותיו; מונה אפוטרופוס כאמור, יחולו הוראות הסעיפים 45 ו-46 בשינויים המחוייבים.

31. נכסים שאינם בהנהלת ההורים

מי שהקנה לקטין נכס במתנה או בצוואה והתנה שניהול הנכס יהיה בידי אחד מהורי הקטין בלבד או בידי אדם זולת הורי הקטין, תנאו קיים על אף האמור בפרק זה; צוין אדם זולת ההורים לנהל נכס כזה, יחולו עליו הוראות הפרק השלישי, כולל סעיף 64.

32. שמירת דינים

הוראות פרק זה אינן גורעות מחובת ההורים לתשלום מזונות לילדיהם הקטנים לפי הוראות חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959³.

פרק שלישי : האפוטרופוסים על פי מינוי

33. אימתי יתמנה אפוטרופוס [תיקון: תשמ"ג]

(א) בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס –

- (1) לקטין ששני הוריו מתו או שהוכרזו פסולי-דין או שהאפוטרופוסות לקטין נשללה מהם לפי סעיף 27 או הוגבלה לפי סעיף 29 או שהם אינם מסוגלים למלא כלפי הקטין את חובותיהם לפי הפרק השני או שהם נמנעים, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיהם האמורות, כולן או מקצתן;
 - (2) לקטין - בנסיבות האמורות בסעיף 28 או בסעיף 29;
 - (3) לפסול-דין;
 - (4) לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לעניניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו;
 - (5) לאדם שאין עדיין אפשרות לזהותו;
 - (6) לעובר.
- (ב) בקשה למינוי אפוטרופוס לאדם יכול שתוגש בידי בן זוגו או קרובו או בידי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.

34. מי יכול להיות אפוטרופוס [תיקון: תשס"ב]

יכול להתמנות אפוטרופוס אחד מאלה:

- (1) יחיד;
 - (2) תאגיד;
 - (3) האפוטרופוס הכללי.
 - (4) ועדת אפוטרופוסות לנפגעי השואה לגבי נפגעי השואה שהרכבה:
 - (1) נציג משרד הבריאות;
 - (2) נציג גוף המטפל בעניני נפגעי השואה.
- מינה בית המשפט תאגיד להיות אפוטרופוס, רשאי הוא לקבוע יחיד שיבצע את תפקידי האפוטרופוס מטעם התאגיד.

35. עדיפות בבחירת האפוטרופוס [תיקון: תשס"ד]

- (א) בית המשפט ימנה לאפוטרופוס מי שנראה לו בנסיבות הענין מתאים ביותר לטובת החסוי.
- (ב) במינוי אפוטרופוס לקטין לפי סעיף 33(א) ייתן בית המשפט עדיפות לאדם מתאים שהוא בן משפחתו של הקטין, אלא אם כן מצא כי בנסיבות הענין יהיה זה לטובת הקטין למנות לו אפוטרופוס שאינו בן משפחתו; בסעיף קטן זה, "בן משפחה" - אח, אחות, הורה של הורה, אח או אחות של הורה, בן זוג או בת זוג של הורה.

36. שמיעת החסוי על ידי בית המשפט

לפני מינוי האפוטרופוס ישמע בית המשפט את דעת החסוי אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר דעתו.

37. הסכמת האפוטרופוס

לא יתמנה אפוטרופוס אלא מי שהביע לבית המשפט את הסכמתו לכך.

38. תפקידי האפוטרופוס לקטין ולפסול-דין

פוטרופוס של קטין חייב לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן חייב הוא בשמירת נכסי הקטין, ניהולם ופיתוחם; הוא רשאי להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו והוא מוסמך לייצגו; והכל אם לא הגביל בית המשפט את תפקידי האפוטרופוס. והוא הדין, בשינויים המחוייבים, באפוטרופוס של פסול-דין.

39. תפקידי של אפוטרופוס אחר

אפוטרופוס שאינו של קטין או של פסול-דין חייב לדאוג לענינים שנמסרו לו על-ידי בית המשפט.

40. פטור ממזונות

אין במינוי אדם כאפוטרופוס כדי לחייבו במזונותיו של החסוי.

41. קנה מידה לאפוטרופוסות

במילוי תפקידי חייב האפוטרופוס לנהוג לטובת החסוי כדרך שאדם מסור היה נוהג בנסיבות הענין.

42. הקשר עם החסוי

בעניני האפוטרופוסות חייב האפוטרופוס לשמוע את דעת החסוי אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר דעתו.

43. ציות להוראות האפוטרופוס

החסוי חייב למלא אחרי הוראות האפוטרופוס בעניני האפוטרופוסות שנקבעו על-ידי בית המשפט.

44. הוראות בית-המשפט

בית המשפט רשאי, בכל עת, לבקשתו של האפוטרופוס או של היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או של צד מעונין ואף מיזמתו הוא, לתת לאפוטרופוס הוראות בכל ענין הנוגע למילוי תפקידי; וכן רשאי בית המשפט, לבקשת האפוטרופוס, לאשר פעולה שעשה.

45. מינוי אפוטרופסים אחדים

בית המשפט רשאי אם ראה סיבה מיוחדת לכך, למנות לחסוי יותר מאפוטרופוס אחד; משעשה כן, יחליט בית המשפט אם להטיל את תפקידי האפוטרופוסות על האפוטרופסים במשותף או לחלקם ביניהם.

46. דין אפטרופסים משותפים

הטיל בית המשפט תפקידי אפטרופסות על שני אפטרופסים או יותר במשותף, יחולו ההוראות הבאות זולת אם הורה בית המשפט אחרת:

- (1) האפטרופסים חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי שיחליט בית המשפט;
- (2) פעולה של אחד או של אחדים מן האפטרופסים טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע;
- (3) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהאפטרופסים לפעול על דעת עצמו;
- (4) האפטרופסים אחראים לחסוי יחד ולחוד;
- (5) נתפנה מקומו של אחד מן האפטרופסים או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, חייבים האחרים להודיע על כך מיד לבית המשפט, והם חייבים ומוסמכים להמשיך בתפקידיהם כל עוד לא קבע בית המשפט אחרת.

47. סמכויות האפטרופוס ואישור בית-המשפט [תיקון: תש"ל]

האפטרופוס מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו; בפעולות המנויות להלן אין הוא מוסמך לייצג את החסוי מבלי שבית המשפט אישרן מראש:

- (1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, או של דירה;
- (2) השכרה שחוקי הגנת הדייר חלים עליה;
- (3) פעולה שתקפה תלוי ברישום בפנקס המתנהל על-פי חוק;
- (4) נתינת מתנות זולת מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין;
- (5) נתינת ערבות;
- (6) פעולה אחרת שבית המשפט קבע, בצו המינוי או לאחר מכן, כטעונה אישור כאמור.

48. פעולות שיש בהן ניגוד אינטרסים

בפעולה משפטית בין החסוי לבין האפטרופוס, בן זוגו או קרוביו של האפטרופוס, זולת מתנות הניתנות לחסוי, ובפעולה משפטית בין החסוי לבין חסוי אחר של אותו אפטרופוס, אין האפטרופוס מוסמך לייצג את החסוי מבלי שבית המשפט או אפטרופוס אחר שנתמנה למטרה זו אישרן מראש.

49. הגנת צד שלישי

פעולה של אפטרופוס הטעונה הסכמה או אישור לפי סעיף 2 (46) וסעיף 47 (6) תהא בת-תוקף אף באין הסכמה או אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה הסכמה או אישור.

50. השקעות

כספי החסוי, במידה שאינם דרושים לצרכיו השוטפים, חייב האפוטרופוס להחזיקם או להשקיעם כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות באחד הדרכים שקבע לכך שר המשפטים בתקנות או בדרך שהורה בית המשפט.

51. פרטה [תיקון: תשמ"ה]

האפוטרופוס חייב להגיש לאפוטרופוס הכללי, תוך שלושים ימים מיום מינויו, פרטה של נכסי החסוי, כולל חובותיו, זולת אם פטר אותו האפוטרופוס הכללי מחובה זו או קבע מועד אחר להגשת הפרטה.

52. הוראות בנוגע לשומה [תיקון: תשמ"ה]

בית המשפט רשאי להורות –

- (1) שהאפוטרופוס יגיש לאפוטרופוס הכללי, במועד שקבע, שומת שווים של נכסי החסוי, ערוכה לתאריך שקבע בית המשפט;
- (2) שהשומה האמורה תיערך על-ידי שמאי או על-ידי אדם אחר כפי שקבע בית המשפט.

53. חשבונות דו"ח ומתן ידיעות [תיקון: תשמ"ה]

האפוטרופוס חייב, בכל עיני האפוטרופסות, לנהל חשבונות, להגיש לאפוטרופוס הכללי דין וחשבון כפי שיוורה, אך לפחות אחת לשנה ובגמר תפקידו או בפקיעת האפוטרופסות, ולהמציא לאפוטרופוס הכללי ידיעות מלאות לפי דרישתו. שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר החשבונות שעל אפוטרופסים לנהל.

54. בדיקת דו"חות [תיקון: תשמ"ה]

שר המשפטים רשאי, באישור ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בדבר אופן בדיקת הפרטה והדו"חות בידי האפוטרופוס הכללי, ורשאי הוא לקבוע סוגי דו"חות שהאפוטרופוס הכללי פטור מבדיקתם, בתנאים שייקבעו.

55. הוצאות האפוטרופוס

ההוצאות הסבירות שהאפוטרופוס הוציא במילוי תפקידיו חלות על החסוי, ורשאי האפוטרופוס להחזירן לעצמו מנכסי החסוי.

56. שכר האפוטרופוס [תיקון: תשמ"ג]

- (א) בית המשפט רשאי לקבוע לאפוטרופוס שכר אם ראה טעם לכך בנסיבות הענין; שכר האפוטרופוס שנקבע על ידי בית המשפט חל על החסוי ורשאי האפוטרופוס לקבלו מנכסי החסוי.
- (ב) שר המשפטים רשאי לקבוע כללים בדבר השכר שבית המשפט רשאי לקבוע לאפוטרופסים.

57. אחריות האפוטרופוס

האפוטרופוס אחראי לנזק שגרם לחסוי או לרכושו. בית המשפט רשאי לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון לטובת החסוי. האפוטרופוס אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט או קיבל אישורו, אם מראש ואם למפרע.

58. ערובה

בית המשפט רשאי, לפני מינויו של אפוטרופוס או אחרי כן, לדרוש שהאפוטרופוס ישעבד נכסים או ימציא ערבות להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית המשפט, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה.

59. מימוש הערובה

ערובה לפי סעיף 58 תינתן לזכות החסוי, והאפוטרופוס הכללי מוסמך לייצגו בכל הנוגע למימושה.

60. התפטרות האפוטרופוס

האפוטרופוס רשאי, על-ידי הודעה בכתב לבית המשפט, להתפטר מתפקידו; ההתפטרות אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור.

61. פיטורי האפוטרופוס

בית המשפט רשאי לפטר אפוטרופוס אם לא מילא תפקידיו כראוי או אם ראה בית המשפט סיבה אחרת לפיטוריו.

62. פקיעת האפוטרופוס

אפוטרופוסות על קטין פוקעת בהגיעו לבגירות; על פסול-דין - עם ביטול פסולתו על-ידי בית המשפט; על מי שאינו קטין או פסול דין - אם קבע בית המשפט שחדלו סיבות האפוטרופוסות או שהושגה מטרתה; פקיעת אפוטרופוסות כזאת היא מן היום שנקבע לכך על-ידי בית המשפט; אפוטרופוסות על כל אדם פוקעת במות החסוי.

63. סיום תפקידו של האפוטרופוס [תיקון: תשמ"ג]

בהתפטרותו ובפיטוריו של האפוטרופוס ובפקיעת האפוטרופוסות חייב האפוטרופוס - ובמותו חייבים יורשיו - למסור לחסוי או למי שקבע בית המשפט את נכסי החסוי הנמצאים בידו או בפיקוחו, ואת המסמכים הנוגעים לנכסים אלה; ורשאי בית המשפט להורות שהאפוטרופוס יהא חייב ומוסמך לסיים פעולות שבית המשפט קבע, במידה שהדבר דרוש לטובת החסוי רכושו או עזבונו.

64. הוראת צוואה של הורה החסוי או בן-זוגו

מתו הורי החסוי או אחד מהוריו או בן זוגו, ובצוואתם ציינו שמו של אפוטרופוס או הורו בענין מהענינים הנתונים לפי פרק זה לשיקול הדעת של בית המשפט או של האפוטרופוס, יפעלו בית המשפט והאפוטרופוס בהתאם להוראות אלה שבצוואה, אם קויימה כדין, זולת אם ראו שטובת החסוי דורשת לסטות מהן; אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 28 בנוגע לאפוטרופוסות של ההורה שנשאר בחיים.

65. האפוטרופוס הכללי כאפוטרופוס [תיקון: תשל"ח, תשמ"ג, תשמ"ה]

נתמנה האפוטרופוס הכללי כאפוטרופוס, לא יחולו הוראות הסעיפים 57, 58, 59, 37, 50 ו-60.

66. אפוטרופוס שהיה פגם במינויו

פעולה של אפוטרופוס תהא בת-תוקף אף שהיה פגם במינויו, אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת על הפגם.

67. אפוטרופוס למעשה

מי שפועל כאפוטרופוס, חובותיו ואחריותו כלפי החסוי יהיו לפי הוראות פרק זה, אף אם לא נתמנה כלל או שהיה פגם במינויו או שהתפטר או פוטר או שפקעה אפוטרופוסותו.

67א. ועדה לעניני אפוטרופוסות לנפגעי שואה [תיקון: תשס"ב]

(א) שר העבודה והרווחה ימנה ועדה לעניני אפוטרופוסות לנפגעי השואה וזה הרכבה:

(1) נציג משרד העבודה והרווחה שהוא פקיד סעד ראשי לסדרי דין שנתמנה לפי חוק

הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955⁴, או פקיד סעד

שהתמנה לפי החוק האמור שהציע פקיד הסעד הראשי;

(2) נציג משרד הבריאות, שיציע שר הבריאות;

(3) נציג משרד המשפטים, שיציע שר המשפטים.

(ב) החסוי, אפוטרופוסו, קרובו, מנהל בית חולים שבו מאושפז חסוי וכל אדם המטפל בחסוי רשאי לפנות לוועדה בכל שאלה. המתעוררת בקשר לטיפול בחסוי או בדבר הצורך במינויו או בהחלפת אפוטרופוס לחסוי.

(ג) הועדה תבחן כל פניה כאמור בסעיף קטן (ב) והיא רשאית ליתן את המלצותיה לאפוטרופוס בענינים הנוגעים לטיפול בחסוי וכן לפנות ליועץ המשפטי לממשלה או לנציגו ולאפוטרופוס הכללי, ולהמליץ להם לנקוט פעולות על פי סמכותם, לרבות פניה לבית משפט לפי חוק זה.

פרק רביעי : הוראות שונות

68. סמכות כללית לאמצעי שמירה [תיקון: תש"ל, תשמ"ג]

(א) בית המשפט רשאי, בכל עת, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או לבקשת צד מעונין ואף מיזמתו הוא, לנקוט אמצעים זמניים או קבועים הנראים לו לשמירת עניניו של קטין, של פסול-דין ושל חסוי, אם על-ידי מינוי אפוטרופוס זמני או אפוטרופוס-לדין, ואם בדרך אחרת; וכן רשאי בית המשפט לעשות, אם הקטין, פסול-הדין, או החסוי פנה אליו בעצמו.

(ב) היתה הבקשה להורות על ביצוע ניתוח או על נקיטת אמצעים רפואיים אחרים, לא יורה על כך בית המשפט אלא אם שוכנע, על פי חוות דעת רפואית, כי האמצעים האמורים דרושים לשמירת שלומו הגופני או הנפשי של הקטין, פסול הדין או החסוי.

69. מעמד היועץ המשפטי לממשלה [תיקון: תש"ל]

היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו רשאים, אם הם סבורים שטובתו של קטין, של פסול-דין או של חסוי או טובת הכלל מחייבת זאת, לפתוח בכל הליך משפטי, כולל ערעור, לפי חוק זה וכן להתייצב ולטעון בכל הליך כזה.

70. מעמדו של פקיד סעד [תיקון: תש"ל]

פקיד סעד שנתמנה לענין חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955⁵, רשאי בענין לפי חוק זה שאינו תלוי ועומד בבית המשפט ואם ראה צורך בכך להגנתו של קטין, של פסול-דין או של חסוי, לחקור כל מי שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לאותו אדם, וחייב הנחקר לענות לפקיד הסעד תשובות כנות ומלאות, זולת אם התשובה עלולה להפיל; ורשאי פקיד הסעד, אם הורשה לכך על-ידי צו בית המשפט, להיכנס לכל מקום בו נמצא או עשוי להימצא אדם כאמור.

71. שמירת דינים

הוראות הסעיפים 69 ו-70 אינן גורעות מהוראות חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955.

72. מעמדם של קרובים

ככל ענין לפי חוק זה רשאי בית המשפט, גם מיזמתו הוא, לשמוע דעתם של קרובי הקטין, פסול-הדין או החסוי, ככל שבית המשפט ימצא לרצויו לשמעם.

73. בטל [תיקון: תשנ"ה]

74. שינוי החלטות

בית המשפט רשאי לשנות או לבטל החלטותיו לפי חוק זה אם נשתנו הנסיבות או נתגלו עובדות נוספות לאחר שנתן החלטתו.

75. בטל [תיקון: תשנ"ה]

76. סמכות מבחינה בין-לאומית

בתי המשפט בישראל מוסמכים –

(1) להכריז אדם פסול-דין או לבטל הכרזת פסלות אם מקום מושבו או מקום מגוריו של האדם הוא בישראל;

(2) לפעול לפי הפרק השני והשלישי לחוק זה בכל מקרה שהצורך לעשות כן התעורר בישראל.

77. משפט בינלאומי פרטי

על עניני חוק זה יחול דין מקום מושבו של הקטין, פסול-הדין, או החסוי; אולם –

(1) פעולה משפטית שנעשתה בישראל על-ידי אדם שכשרותו המשפטית מוגבלת או נשללה והיא מן הפעולות שדרכם של בני אדם כאלה לעשות כמותן, וכן פעולה משפטית שנעשתה בישראל בין אדם שכשרותו המשפטית מוגבלת או נשללה לבין מי שלא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, תהא בת-תוקף זולת אם היה בה משום נזק של ממש לאותו אדם או לרכושו;

(2) לענין פעולה שנעשתה בישראל על-ידי הוריו של קטין או על-ידי אפוטרופוס אין לטעון כלפי צד שלישי שסמכותם של ההורים או של האפוטרופוס היתה מצומצמת מן הסמכות הנתונה להם לפי חוק זה, זולת אם אותו צד ידע או היה עליו לדעת על כך.

78. בית המשפט המוסמך [תיקון: תשנ"ה]

הסמכויות הנתונות לפי חוק זה לבית המשפט יהיו של בית המשפט לעניני משפחה, בכפוף להוראות סעיף 79.

79. שמירת דינים ושיפוט

חוק זה אינו בא לפגוע בדיני נישואין וגירושין; הוא אינו בא להוסיף על סמכויות השיפוט של בתי-דין דתיים ולא לגרוע מהן; ומקום שבית דין דתי מוסמך על-פי דין לשפוט, יראו כל הוראה בחוק זה - פרט לסעיף 75 - שמדובר בה בבית משפט כאילו מדובר בה בבית דין דתי.

80. הגדרות [תיקון: תש"ל]

בחוק זה –

"חסוי" - מי שבית המשפט מינה לו אפוטרופוס לפי סעיף 33, או מי שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס כאמור, והוא אף כשעדיין לא הוברר אם נתקיימו התנאים למינוי, הכל לפי הענין;

"נציג" של אדם - הוריו או אפוטרופסו הממונה, הכל לפי הוראות הפרק השני והשלישי;

"קרוב" - אב, אם, בן, בת, אח, אחות, סב, סבה, נכד, נכדה;

"מקום מושב" של אדם - המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול דין וחסוי, חזקה עליו שמקום מושבו הוא במקום מושבו של נציגו כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.

81. הוראות מעבר

מי שהוכרז פסול-דין לפני תחילת חוק זה, רואים אותו מתחילת חוק זה כאילו שהוכרז פסול-דין לפי חוק זה; מי שנתמנה אפוטרופוס על ידי בית משפט או בית-דין דתי מוסמך לפני תחילת חוק זה, רואים אותו מתחילת חוק זה כאילו נתמנה לפי חוק זה.

82. ביטולים

בטלים –

(1) סעיפים 941 עד 957, 947 עד 997 למג'לה;

(2) סעיפים 50 עד 53 לחוק הקרקעות העותמני;

(3) סעיף 2 לחוק המסחרי העותמני;

(4) סעיף 5 לחוק העותמני על האגודות;

(5) סעיף 5 לפקודת השותפויות⁶.

83. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

84. תחילת תוקף

חוק זה, תחילתו שלושה חדשים אחרי קבלתו בכנסת.

קדיש לוז	דב יוסף	דוד בן-גוריון
יושב ראש הכנסת	שר המשפטים	ראש הממשלה
ממלא מקום נשיא המדינה		

- 1 פורסם: תשכ"ב, ס"ח 380 (17/8/62), עמ' 120. *נתקבל בכנסת ביום ז' באב תשכ"ב (7 באוגוסט 1962); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 456, תשכ"א, עמ' 170. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 תיקונים:
- תיקון תשכ"ה [ס"ח 452 (18/3/65), עמ' 114] נתקבל בכנסת ביום ה' באדר ב' תשכ"ה (9 במרס 1965); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 614, תשכ"ד, עמ' 222. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון), תשכ"ה-1965
- תיקון תש"ל [ס"ח 600 (30/7/70), עמ' 1125] נתקבל בכנסת ביום י"ז בתמוז תש"ל (21 ביולי 1970); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 871, תש"ל, עמ' 78. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 2), תש"ל-1970
- תיקון תשל"ג [ס"ח 676 (4/1/73), עמ' 32] נתקבל בכנסת ביום כ"א בטבת תשל"ג (26 בדצמבר 1972); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 982, תשל"ב, עמ' 163. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972
- תיקון תשל"ו [ס"ח 790 (1/1/76), עמ' 50] נתקבל בכנסת ביום י"ט בטבת תשל"ו (23 בדצמבר 1975); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1202, תשל"ה, עמ' 434. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 4), תשל"ו-1975
- תיקון תשל"ח [ס"ח 883 (18/1/78), עמ' 61] נתקבל בכנסת ביום א' בשבט תשל"ח (9 בינואר 1978); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1270, תשל"ז, עמ' 52. ר' חוק האפוטרופוס הכללי, תשל"ח-1978
- תיקון תשמ"א [ס"ח 1028 (28/5/81), עמ' 293] נתקבל בכנסת ביום ט"ז באייר התשמ"א (20 במאי 1981); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1533, התשמ"א, עמ' 336. ר' חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981
- תיקון תשמ"ג [ס"ח 1080 (31/3/83), עמ' 79] נתקבל בכנסת ביום ח' בניסן התשמ"ג (22 במרס 1983); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1581, התשמ"ג, עמ' 207. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 7), התשמ"ג-1983
- תיקון תשמ"ה [ס"ח 1140 (3/4/85), עמ' 80] נתקבל בכנסת ביום ד' בניסן התשמ"ה (26 במרס 1985); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 1653, התשמ"ד, עמ' 90. ר' חוק הירושה (תיקון מס' 7), התשמ"ה-1985
- תיקון תשנ"ה [ס"ח 1537 (7/8/95), עמ' 80] נתקבל בכנסת ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2330 מיום כ"ז בכסלו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994), עמ' 153.
- תיקון תשנ"ו [ס"ח 1593 (12/5/96), עמ' 363] נתקבל בכנסת ביום י"ב באייר התשנ"ו (1 במאי 1996); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2271, מיום כ"ג באייר התשנ"ד (4 במאי 1994), עמ' 451 ובהצעות חוק 2449, מיום כ"ז בחשוון התשנ"ו (20 בנובמבר 1995), עמ' 239.
- תיקון תשס"ב [ס"ח 1849 (13/6/02), עמ' 423] נתקבל בכנסת ביום כ"ד בסיון התשס"ב (4 ביוני 2002); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 3073, מיום ט"ז בשבט התשס"ב (29 בינואר 2002), עמ' 230. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 11), התשס"ב-2002.
- תיקון תשס"ד [ס"ח 1947 (30/6/04), עמ' 432] התקבל בכנסת ביום ט' בתמוז התשס"ד (28 ביוני 2004); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הכנסת - 34, מיום י"ב בשבט התשס"ד (4 בפברואר 2004), עמ' 35. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 12), התשס"ד-2004.
- תיקון תשס"ה [ס"ח 1993 (3/4/05), עמ' 274] התקבל בכנסת ביום י"ב באדר א' התשס"ה (23 במרס 2005); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הכנסת - 63, מיום כ"ט בטבת התשס"ה (10 בינואר 2005), עמ' 69. ר' חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 13) התשס"ה-2005.
- 2 ס"ח 311, תש"ך, עמ' 52.
- 3 ס"ח 276, תשי"ט, עמ' 72.
- 4 ס"ח התשט"ו, עמ' 126.
- 5 ס"ח 187, תשט"ו, עמ' 126.
- 6 חוקי א"י, כרך ב', פרק כ"ג, עמ' 1020.